श्रीमद्भागवत का यह सार
भगवद् भक्ति ही आधार

श्रीमद्भागवत रसिक कुटुंब

वेणु गीत

सुध बुध खोकर हुई बावरी, सुन मुरली की मधुर तान।
कृष्ण मिलन की आशा प्रकटी, ऐसा निर्मल वेणु गान ।।

नारायणं(न्) नमस्कृत्य, नरं(ञ्) चैव नरोत्तमम्।

देवीं(म्) सरस्वतीं(म्) व्यासं(न्), ततो जयमुदीरयेत्

नामसङ्कीर्तनं(म्) यस्य, सर्वपापप्रणाशनम्।

प्रणामो दुःखशमनस्, तं(न्) नमामि हरिं(म्) परम्

श्रीमद्भागवतमहापुराणम्

दशमः स्कन्धः

॥ अथैकविंशोऽध्यायः ॥

श्रीशुक उवाच

इत्थं(म्) शरत्स्वच्छजलं(म्), पद्माकरसुगन्धिना ।
न्यविशद् वायुना वातं(म्), सगोगोपालकोऽच्युतः ॥ 1॥

शरत्+ स्वच्छ+ जलं(म्), सगो+ गोपा+ लकोऽच्युतः

कुसुमितवनराजिशुष्मिभृं(ङ्)ग-
द्विजकुलघुष्टसरः(स्)सरिन्महीध्रम् ।
मधुपतिरवगाह्य चारयन् गाः(स्),
सहपशुपालबलश्चुकूज वेणुम् ॥ 2॥

कुसुमि+ तवनरा+ जिशुष्मि+ भृं(ङ्)ग, द्विजकु+ लघुष्ट+ सरः(स्)
सरिन्+ महीध्रम्, मधुपति+ रवगाह्य , सहपशुपा+ लबलश्+ चुकूज

तद् व्रजस्त्रिय आश्रुत्य, वेणुगीतं(म्) स्मरोदयम् ।
काश्चित् परोक्षं(ङ्) कृष्णस्य, स्वसखीभ्योऽन्ववर्णयन् ॥ 3॥

स्वसखी+ भ्योऽन्+ ववर्णयन्

तद् वर्णयितुमारब्धाः(स्), स्मरन्त्यः(ख्) कृष्णचेष्टितम् ।
नाशकन् स्मरवेगेन, विक्षिप्तमनसो नृप ॥ 4॥

वर्ण+ यितुमा+ रब्धाः(स्), कृष्ण+ चेष्टितम् , स्म+ रवेगेन , विक्षिप्+ तमनसो

बर्हापीडं(न्) नटवरवपुः(ख्) कर्णयोः(ख्) कर्णिकारं(म्),
बिभ्रद् वासः(ख्) कनककपिशं(म्) वैजयन्तीं(ञ्) च मालाम् ।
रन्ध्रान् वेणोरधरसुधया पूरयन् गोपवृन्दैर्-
वृन्दारण्यं(म्) स्वपदरमणं(म्) प्राविशद् गीतकीर्तिः ॥ 5॥

बिभ्रद्+ वासः(ख्), वेणो+ रध+ रसुधया

इति वेणुरवं(म्) राजन्, सर्वभूतमनोहरम् ।
श्रुत्वा व्रजस्त्रियः(स्) सर्वा, वर्णयन्त्योऽभिरेभिरे ॥ 6॥

वर्ण+ यन्त्योऽ+ भिरेभिरे

गोप्य ऊचुः

अक्षण्वतां(म्) फलमिदं(न्) न परं(म्) विदामः(स्),
सख्यः(फ्) पशूननु विवेशयतोर्वयस्यैः ।
वक्त्रं(म्) व्रजेशसुतयोरनुवेणु जुष्टं(म्),
यैर्वा निपीतमनुरक्तकटाक्षमोक्षम् ॥ 7॥

अक्षण्+ वतां(म्), विवे+ शयतोर्+ वयस्यैः , व्रजे+ शसुतयो+ रनुवेणु , निपी+ तमनुरक्त+ कटाक्षमोक्षम्

चूतप्रवालबर्हस्तबकोत्पलाब्ज-
मालानुपृक्तपरिधानविचित्रवेषौ ।
मध्ये विरेजतुरलं(म्) पशुपालगोष्ठ्यां(म्),
रं(ङ्)गे यथा नटवरौ क्व च गायमानौ ॥ 8॥

चूत+ प्रवा+ लबर्हस् + तब+ कोत्+ पलाब्ज, माला+ नुपृक्त+ परिधा+ नविचित्र+ वेषौ, पशुपा+ लगोष्ठ्यां(म्)

गोप्यः(ख्) किमाचरदयं(ङ्) कुशलं(म्) स्म वेणुर्-

दामोदराधरसुधामपि गोपिकानाम् ।

भुङ्क्ते स्वयं(म्) यदवशिष्टरसं(म्) ह्रदिन्यो,

हृष्यत्त्वचोऽश्रुमुमुचुस्तरवो यथाऽऽर्याः ॥ 9॥

किमा+ चरदयं(ङ्), दामोदरा+ धरसुधा+ मपि

यदव+ शिष्टरसं(म्), हृष्यत्+ त्वचोऽ+ श्रुमुमुचुस्+ तरवो

वृन्दावनं(म्) सखि भुवो वितनोति कीर्तिं(म्),

यद् देवकीसुतपदाम्बुजलब्धलक्ष्मि ।

गोविन्दवेणुमनु मत्तमयूरनृत्यं(म्),

प्रेक्ष्याद्रिसान्वपरतान्यसमस्तसत्त्वम् ॥ 10॥

देवकी+ सुतपदाम्+ बुजलब्ध+ लक्ष्मि , मत्+ तमयू+ रनृत्यं(म्)

प्रेक्ष्या+ द्रिसान्+ वपरतान्+ यसमस्+ तसत्त्वम्

धन्याः(स्) स्म मूढमतयोऽपि हरिण्य एता,

या नन्दनन्दनमुपात्तविचित्रवेषम् ।

आकर्ण्य वेणुरणितं(म्) सहकृष्णसाराः(फ्),

पूजां(न्) दधुर्विरचितां(म्) प्रणयावलोकैः ॥ 11॥

मूढ+ मतयोऽपि, नन्दनन्द+ नमुपात्+ तविचित्रवेषम्

वेणु+ रणितं(म्), दधुर्+ विरचितां(म्), प्रणया+ वलोकैः

कृष्णं(न्) निरीक्ष्य वनितोत्सवरूपशीलं(म्),

श्रुत्वा च तत्क्वणितवेणुविचित्रगीतम् ।

देव्यो विमानगतयः(स्) स्मरनुन्नसारा,

भ्रश्यत्प्रसूनकबरा मुमुहुर्विनीव्यः ॥ 12॥

वनितोत्+ सवरू+ पशीलं(म्), तत्+ क्वणि+ तवे+ णुविचित्रगीतम्

विमा+ नगतयः(स्), स्मरनुन्+ नसारा ,

भ्रश्यत्+ प्रसू+ नकबरा ,मुमुहुर्+ विनीव्यः

गावश्च कृष्णमुखनिर्गतवेणुगीत-

पीयूषमुत्तभितकर्णपुटैः(फ्) पिबन्त्यः ।

शावाः(स्) स्नुतस्तनपयः(ख्)कवलाः(स्) स्म तस्थुर्-

गोविन्दमात्मनि दृशाश्रुकलाः(स्) स्पृशन्त्यः ॥ 13॥

कृष्णमुख+ निर्गत+ वेणुगीत, पीयू+ षमुत्तभित+ कर्णपुटैः(फ्)

स्नुतस्+ तनपयः(ख्), गोविन्+ दमात्मनि ,

दृशा+ श्रुकलाः(स्)

प्रायो बताम्ब विहगा मुनयो वनेऽस्मिन्,

कृष्णेक्षितं(न्) तदुदितं(ङ्) कलवेणुगीतम् ।

आरुह्य ये द्रुमभुजान् रुचिरप्रवालान्,

शृण्वन्त्यमीलितदृशो विगतान्यवाचः ॥ 14।

रुचिर+ प्रवालान् , शृण्वन्त्य+ मीलि+ तदृशो ,

विगतान्+ यवाचः

नद्यस्तदा तदुपधार्य मुकुन्दगीत-

मावर्तलक्षितमनोभवभग्नवेगाः ।

आलिं(ङ्)गनस्थगितमूर्मिभुजैर्मुरारेर्-

गृह्णन्ति पादयुगलं(ङ्) कमलोपहाराः ॥ 15॥

तदु+ पधार्य, मावर्+ तलक्षि+ तमनो+ भवभग्+ नवेगाः

आलिं(ङ्)गनस्+ थगितमूर्+ मिभुजैर्+ मुरारेर्, कमलो+ पहाराः

दृष्ट्वाऽऽतपे व्रजपशून् सह रामगोपैः(स्),

सं(ञ्)चारयन्तमनु वेणुमुदीरयन्तम् ।

प्रेमप्रवृद्ध उदितः(ख्) कुसुमावलीभिः(स्),

सख्युर्व्यधात् स्ववपुषाम्बुद आतपत्रम् ॥ 16॥

सं(ञ्)चा+ रयन्+ तमनु वेणुमुदी+ रयन्तम्

कुसुमा+ वलीभिः(स्) ,सख्युर्+ व्यधात् ,

स्व+ वपुषाम्+ बुद

पूर्णाः(फ्) पुलिन्द्य उरुगायपदाब्जराग-

श्रीकुं(ङ्)कुमेन दयितास्तनमण्डितेन ।

तद्दर्शनस्मररुजस्तृणरूषितेन,

लिम्पन्त्य आननकुचेषु जहुस्तदाधिम् ॥ 17॥

उरुगा+ यपदाब्+ जराग , दयितास्+ तन+ मण्डितेन

तद्दर्शनस्+ मररुजस्+ तृणरूषितेन ,जहुस्+ तदाधिम्

हन्तायमद्रिरबला हरिदासवर्यो,

यद् रामकृष्णचरणस्पर्शप्रमोदः ।

मानं(न्) तनोति सहगोगणयोस्तयोर्यत्,

पानीयसूयवसकन्दरकन्दमूलैः ॥ 18॥

हन्ता+ यमद्रि+ रबला, रामकृष्णचरण+ स्पर्शप्रमोदः

सहगो+ गणयोस्+ तयोर्यत् ,

पानीयसू+ यवसकन्+ दरकन्+ दमूलैः

गा गोपकैरनुवनं(न्) नयतोरुदार-

वेणुस्वनैः(ख्) कलपदैस्तनुभृत्सु सख्यः ।

अस्पन्दनं(ङ्) गतिमतां(म्) पुलकस्तरूणां(न्),

निर्योगपाशकृतलक्षणयोर्विचित्रम् ॥ 19॥

गोपकै+ रनुवनं(न्),कल+ पदैस्+ तनुभृत्सु

पुलकस्+ तरूणां(न्),

निर्यो+ गपाशकृतल+ क्षणयोर् + विचित्रम्

एवं(व्)विधा भगवतो, या वृन्दावनचारिणः ।

वर्णयन्त्यो मिथो गोप्यः(ख्), क्रीडास्तन्मयतां(म्) ययुः ॥ 20॥

वर्ण+ यन्त्यो, क्रीडास्+ तन्मयतां(म्)

इति श्रीमद्भागवते महापुराणे पारमहंस्यां(म्) संहितायां(न्)

दशमस्कन्धे पूर्वार्धे वेणुगीतं(न्) नामैकविंशोऽध्यायः ॥

ॐ पूर्णमदः(फ्) पूर्णमिदं(म्)पूर्णात्पूर्णमुदच्यते

पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते।।

ॐ शान्तिः(श्)शान्तिः(श्)शान्तिः।।